

Att tolka en asymmetrisk begreppsvärld

(Eller: vi ville så väl, men så blev det som det brukar)

Jakob Nordström

`www.jakobnordstrom.se`

Doktorand i datavetenskap på KTH
Frilanstolk och -översättare
TolKS GU 97/98

Försvarets tolkskola 50 år
Jubileumssymposium 1 september 2007

På TolkS: det finns en **korrekt** översättning

På TolkS: det finns **en** korrekt översättning

På TolkS: det finns en korrekt översättning

På TolkS: det finns en korrekt översättning

Efter TolkS: vad göra om

- översättningen har **fel nyans**?

På TolkS: det finns en korrekt översättning

Efter TolkS: vad göra om

- översättningen har fel nyans?
- översättning saknas helt?

På TolkS: det finns en korrekt översättning

Efter TolkS: vad göra om

- översättningen har fel nyans?
- översättning saknas helt?
- rätt översättning är **obegriplig för målgruppen?**

På TolkS: det finns en korrekt översättning

Efter TolkS: vad göra om

- översättningen har fel nyans?
- översättning saknas helt?
- rätt översättning är obegriplig för målgruppen?
- **ursprungstexten** faktiskt har **fel betydelse**?

På TolKS: det finns en korrekt översättning

Efter TolKS: vad göra om

- översättningen har fel nyans?
- översättning saknas helt?
- rätt översättning är obegriplig för målgruppen?
- ursprungstexten faktiskt har fel betydelse?

Några egna erfarenheter från Försvarmaktens projekt om ledarskap, delaktighet och värnpliktsdemokrati

- Inte uttömmande redogörelse – bara några personligt vinklade nedslag

- Inte uttömmande redogörelse – bara några personligt vinklade nedslag
- Exempel från översättning till ryska, men det blir nog inte enklare på andra språk (välj arabiska, persiska eller eget favoritspråk)

- Inte uttömmande redogörelse – bara några personligt vinklade nedslag
- Exempel från översättning till ryska, men det blir nog inte enklare på andra språk (välj arabiska, persiska eller eget favoritspråk)
- De flesta tolkuppdrag är inte såhär – det går bra ibland också 😊

Projektet tar sin början

Möten 1999 mellan chefen för Norra milot gen Melin och chefen för Leningrads milo gen Bobrysev

Överenskommelse om utbytesprojekt inom ledarskap och medinflytande

Möten 1999 mellan chefen för Norra milot gen Melin och chefen för Leningrads milo gen Bobrysjev

Överenskommelse om utbytesprojekt inom ledarskap och medinflytande

Första exemplet: hur förmedla skillnaden mellan **chef** och **ledare**?

Möten 1999 mellan chefen för Norra milot gen Melin och chefen för Leningrads milo gen Bobrysev

Överenskommelse om utbytesprojekt inom ledarskap och medinflytande

Första exemplet: hur förmedla skillnaden mellan **chef** och **ledare**?

- *natjalnik*? Det är “chefen”, det

Möten 1999 mellan chefen för Norra milot gen Melin och chefen för Leningrads milo gen Bobrysjev

Överenskommelse om utbytesprojekt inom ledarskap och medinflytande

Första exemplet: hur förmedla skillnaden mellan **chef** och **ledare**?

- *natjalnik*? Det är “chefen”, det
- *vozd*? Blir visst *alltför* entusiasmerande. . . Lite vibbar av Stalin och Stora fosterländska kriget

Möten 1999 mellan chefen för Norra milot gen Melin och chefen för Leningrads milo gen Bobrysjev

Överenskommelse om utbytesprojekt inom ledarskap och medinflytande

Första exemplet: hur förmedla skillnaden mellan **chef** och **ledare**?

- *natjalnik*? Det är “chefen”, det
- *vozjd*? Blir visst *alltför* entusiasmerande. . . Lite vibbar av Stalin och Stora fosterländska kriget
- *rukovoditel*? Bokstavligen “handledare” verkar väl bra, men problemet är att handledningen känns. . . lite väl handfast

Studier hösten 1999 på Sankt Petersburgs statliga universitet

Tyngdpunkt på att översätta moderna svenska texter och hantera de problem som då uppstår

Studier hösten 1999 på Sankt Petersburgs statliga universitet

Tyngdpunkt på att översätta moderna svenska texter och hantera de problem som då uppstår

Vad blir t.ex. **förankra** eller **förankring**?

Studier hösten 1999 på Sankt Petersburgs statliga universitet

Tyngdpunkt på att översätta moderna svenska texter och hantera de problem som då uppstår

Vad blir t.ex. **förankra** eller **förankring**?

Bokstavliga översättningar med “ankare” verkar inte vara att tänka på

Studier hösten 1999 på Sankt Petersburgs statliga universitet

Tyngdpunkt på att översätta moderna svenska texter och hantera de problem som då uppstår

Vad blir t.ex. **förankra** eller **förankring**?

Bokstavliga översättningar med “ankare” verkar inte vara att tänka på

soglasovanije ≈ “avstämning” känns nästan klockrent!?

Studier hösten 1999 på Sankt Petersburgs statliga universitet

Tyngdpunkt på att översätta moderna svenska texter och hantera de problem som då uppstår

Vad blir t.ex. **förankra** eller **förankring**?

Bokstavliga översättningar med “ankare” verkar inte vara att tänka på

soglasovanije ≈ “avstämning” känns nästan klockrent!?

Men avstämningen är **riktad åt fel håll!** Inte chefen som stämmer av med sina underlydande, utan de underlydande som måste få klartecken från högre chef!

Utbytet inom **värnpliktsdemokrati** fortsatte

I översättning brukade det väl bli

- *vojennaja demokratija* – “militär demokrati” eller
- *demokratija v vooruzjonnych silach* – “demokrati inom de väpnade styrkorna”

Ordergivning genom majoritetsbeslut?

Utbytet inom **värnpliktsdemokrati** fortsatte

I översättning brukade det väl bli

- *vojennaja demokratija* – “militär demokrati” eller
- *demokratija v vooruzjonnych silach* – “demokrati inom de väpnade styrkorna”

Fråga i mellansnacket under stabssamtalen 2001:

Förstått viktigt projekt för svenska sidan, men vad är det vi samarbetar om egentligen?

Ordergivning genom majoritetsbeslut?

Utbytet inom **värnpliktsdemokrati** fortsatte

I översättning brukade det väl bli

- *vojennaja demokratija* – “militär demokrati” eller
- *demokratija v vooruzjonnych silach* – “demokrati inom de väpnade styrkorna”

Fråga i mellansnacket under stabssamtalen 2001:

Förstått viktigt projekt för svenska sidan, men vad är det vi samarbetar om egentligen?

Värnpliktsdemokrati = omröstning om plutonschefens beslut?
I vår armé hierarkisk struktur och ordergivning. . .

Medbrottslingsprincipen?

Hur hitta översättningar av **medinflytande** och **delaktighet**?

Medbrottslingsprincipen?

Hur hitta översättningar av **medinflytande** och **delaktighet**?

Kandidater efter flitigt letande i ordböcker:

- *soutjastije* – “med-deltagande”
- *sopritjastnost* – “med-delaktighet”

Medbrottslingsprincipen?

Hur hitta översättningar av **medinflytande** och **delaktighet**?

Kandidater efter flitigt letande i ordböcker:

- *soutjastije* – “med-deltagande”
- *sopritjastnost* – “med-delaktighet”

Feedback från ryssarna efter presentation i Östersund 2003:

Hur hitta översättningar av **medinflytande** och **delaktighet**?

Kandidater efter flitigt letande i ordböcker:

- *soutjastije* – “med-deltagande”
- *sopritjastnost* – “med-delaktighet”

Feedback från ryssarna efter presentation i Östersund 2003:

- **deltagande** – i brottslig handling
- **delaktighet** – fingrarna i syltburken

Medbrottslingsprincipen?

Hur hitta översättningar av **medinflytande** och **delaktighet**?

Kandidater efter flitigt letande i ordböcker:

- *soutjastije* – “med-deltagande”
- *sopritjastnost* – “med-delaktighet”

Feedback från ryssarna efter presentation i Östersund 2003:

- **deltagande** – i brottslig handling
- **delaktighet** – fingrarna i syltburken

Slutsats: svenska systemet för medinflytande
printsip soutjastija \approx **medbrottslingsprincipen**

Heldagsseminarium på Karlbergs slott 2005

Koppla in ledarskapslärare från FHS för nytt presentationspaket

Gott om tid för ordentlig översättning

Remissomgång inom stora delar av Militäröversättningsverket

Heldagsseminarium på Karlbergs slott 2005

Koppla in ledarskapslärare från FHS för nytt presentationspaket

Gott om tid för ordentlig översättning

Remissomgång inom stora delar av Militärtolksverige

Men vad göra med managementtermer som

- **målstyrning**
- **kvalitetssäkring**
- **produktion** (av trupp)
- **processer** (istället för ledningar eller avdelningar)

Heldagsseminarium på Karlbergs slott 2005

Koppla in ledarskapslärare från FHS för nytt presentationspaket

Gott om tid för ordentlig översättning

Remissomgång inom stora delar av Militärtolksverige

Men vad göra med managementtermer som

- **målstyrning**
- **kvalitetssäkring**
- **produktion** (av trupp)
- **processer** (istället för ledningar eller avdelningar)

De flesta begrepp finns (numera) på managementryska

Heldagsseminarium på Karlbergs slott 2005

Koppla in ledarskapslärare från FHS för nytt presentationspaket

Gott om tid för ordentlig översättning

Remissomgång inom stora delar av Militärtolksverige

Men vad göra med managementtermer som

- **målstyrning**
- **kvalitetssäkring**
- **produktion** (av trupp)
- **processer** (istället för ledningar eller avdelningar)

De flesta begrepp finns (numera) på managementryska

Vad hjälper det om termerna helt obegripliga för rysk militär?

Och kanske inte *hela* problemet ligger i översättningen?

Och kanske inte *hela* problemet ligger i översättningen?

Vadå “**värnpliktsdemokrati**”, egentligen?

Och kanske inte *hela* problemet ligger i översättningen?

Vadå “**värnpliktsdemokrati**”, egentligen?

Svenska försvarsmakten är väl inte mer “demokratisk” än ryska när det gäller värnpliktsutbildningen?

Vad menar vi med värnpliktsdemokrati?

Till sist några konstruktiva förslag

Det centrala i värnpliktsdemokratien: möjligheten att ge **feedback** på verksamheten

Översättningen *printsip obratnoj svjazi* = “**feedback-principen**” verkar fungera ganska bra!

Till sist några konstruktiva förslag

Det centrala i värnpliktsdemokratien: möjligheten att ge **feedback** på verksamheten

Översättningen *printsip obratnoj svjazi* = “**feedback-principen**” verkar fungera ganska bra!

En verklig **ledare** är bevandrad i *iskusstvo rukovodstva* = “**ledandets konst**”

Till sist några konstruktiva förslag

Det centrala i värnpliktsdemokratien: möjligheten att ge **feedback** på verksamheten

Översättningen *printsip obratnoj svjazi* = “**feedback-principen**” verkar fungera ganska bra!

En verklig **ledare** är bevandrad i *iskusstvo rukovodstva* = “**ledandets konst**”

Eller varför inte **ledarskap** = *liderstvo* – förryskad direktimport från engelskan som känns naturlig numera

Liksom “**leader**”, som på ryska blir *lider* rakt av

Till sist några konstruktiva förslag

Det centrala i värnpliktsdemokratien: möjligheten att ge **feedback** på verksamheten

Översättningen *printsip obratnoj svjazi* = “**feedback-principen**” verkar fungera ganska bra!

En verklig **ledare** är bevandrad i *iskusstvo rukovodstva* = “**ledandets konst**”

Eller varför inte **ledarskap** = *liderstvo* – förryskad direktimport från engelskan som känns naturlig numera

Liksom “**leader**”, som på ryska blir *lider* rakt av

Och lägger vi in en (**känsla av**) **delaktighet** kan vi faktiskt säga *tjuvstvo sopritjastnosti* – tack för den, premiärminister Fradkov!

- Ledarskaps- och medinflytandeprojektet pågat av språkförbistring
- Objektiva svårigheter
- Men ryskan utvecklas snabbt – blir lättare med tiden

Tack för uppmärksamheten!